

B] **DE MENS EN ZIJN AMBITIES VERSUS DE NATUUR.
PETER BUWALDA'S "BONITA AVENUE"**

De sudokupuzzel: een groot vierkant, onderverdeeld in eenentachtig kleine vakjes die je vanuit drie invalshoeken kunt bekijken. Afhankelijk van je perspectief zie je negen rijen, kolommen of blokken bestaande uit negen vakjes. In de vakjes worden de cijfers 1 tot en met 9 ingevuld zodat elk blok, elke rij en elke kolom telkens alle cijfers bevat. Je vindt de puzzels ook met symbolen, foto's of letters in plaats van cijfers.

Hoe zou zo'n sudoku eruitzien als je de cijfers zou vervangen door thema's en gebeurtenissen, zodat elk blok, elke rij en elke kolom een bepaald verhaal zou vormen? Dat heeft Peter Buwalda zich mogelijk afgevraagd toen hij aan *Bonita Avenue* begon. Zijn roman vertoont qua opbouw een sterke verwantschap met zo'n sudoku. *Bonita Avenue* brengt het tragische verhaal van het gezin Sigerius vanuit drie vertelperspectieven: dat van pater familias Siem Sigerius, stiefdochter Joni Sigerius en toekomstige schoonzoon Aaron Bever. Een aantal kantelmomenten in het familiedrama en vaste thema's die al grotendeels in het eerste hoofdstuk worden weggegeven, komen in de drie vertellingen terug. De voortdurende wisseling van perspectief zorgt ervoor dat alle stukjes van de grote puzzel kunnen worden ingevuld naarmate het lezen vordert. Gelukkig beperkt het boek zich niet tot het strakke kunstmatige sudokuschema dat het verhaal reduceert tot negen gebeurtenissen en thema's. Elk personage vertelt zijn eigen unieke versie van de feiten, gekleurd en aangevuld door zijn of haar karakter en persoonlijke ervaringen. Dit is wat *Bonita Avenue* dan ook tot een geloofwaardige en leeswaardige roman maakt.

In eenentwintig hoofdstukken maken we kennis met het gezin Sigerius en zijn lotgevallen. "Presteren is het geheime codewoord in dit gezin, al zullen ze dat nooit toegeven." Hoofd van het gezin is de ambitieuze Siem Sigerius, een voormalige judokampioen die het schopte tot succesvol wiskundige, rector aan de Twentse universiteit én minister van Onderwijs. Het geloof dat mensen "vat hebben op hun levens, dat ze invloed kunnen uitoefenen op de gebeurtenissen erin" is zijn levensmotto. Alle vormen van toeval

Verwoesting na de vuurwerkramp in Enschede, Foto Puntuit.

weet hij in een rationeel perspectief te plaatsen. Als briljant wiskundige vindt hij het zijn plicht om “de toevaligheid uit te kleden tot op haar blote waarschijnlijkheid in plaats van er een magische betekenis aan toe te kennen”. Hij is een meester in controleren en camoufleren. Natuurlijke driften als woede weet hij op een beheerste manier te gebruiken: “Een leven lang is hij er trots op dat hij zijn woede weet te kanaliseren [...]. Zélf bepalen wanneer je het roesachtige mengsel van concentratie en verwildering aanspreekt”. De schijn hooghouden is in het gezin de sleutel tot succes. Dat weet ook Joni, al van toen ze nog een kind was. “Wat kon ik doen? *Het geheim bewaren*. Ik legde een heilige eed af. [...] We waren een *gewoon* gezin. Tineke en Siem hadden mij samen gemaakt, en daarna hadden ze mijn zusje gemaakt. Zo zat dat. Daar nooit van afwijken.” Al is ze niet Siems natuurlijke dochter, toch blijkt Joni zijn intelligentie, rationaliteit en doorzettingsvermogen te bezitten. Ze groeit uit tot een succesvolle zakenvrouw.

Er is uiteraard ook een keerzijde aan de medaille. Een dergelijke kunstmatige levenswijze onderdrukt niet alleen de negatieve, maar ook de positieve

kanten eigen aan de natuur, zoals eerlijkheid en oprechtheid. Een vraag die geregeld wordt gesteld is: “Wat weten wij van elkaar?” Dit gebrek aan kennis en vertrouwen stelt het gezin zwaar op de proef. En hoe hard Siem ook zijn best doet, het is een illusie te denken dat we de natuur helemaal kunnen doorgronden en controleren. Dit wordt op de achtergrond aangekondigd door de vuurwerkramp in Enschede. Vanaf dat moment lijkt de natuur uit haar voegen te barsten en loopt alles uit de hand. Wilbert Sigerius, de losbandige zoon van Siem, komt vrij uit de gevangenis, waar hij vastzat voor moord, en Aaron wordt geveeld door een psychose. “Was er wel een eind goed al goed?”, vraagt Joni zich af aan het eind van de roman.

Bonita Avenue vertelt eigenlijk het verhaal van de mens. Het is typisch voor de mens om al wat oncontroleerbare proporties aanneemt – zoals een verhaal van meer dan 500 bladzijden – in overzichtelijke, controleerbare en volledig kenbare structuren – zoals een sudoku – te willen onderbrengen. Dat we daar niet helemaal in slagen, is al even menselijk. Centraal in het boek staat de tegenstelling tussen

natuur (het oncontroleerbare) en cultuur (wat de mens zelf in de hand heeft) in al haar facetten: *nature* vs. *nurture*, menselijke oerdriften vs. de maatschappij, sentimentalisme vs. rationaliteit, lichaam vs. geest, werkelijke inhoud vs. verpakking, waarheid vs. bedrog... Het gezin Sigerius symboliseert de hedendaagse mens en de strijd die hij levert om de natuur te overheersen, een strijd die niet gewonnen kan worden, of toch? In de laatste hoofdstukken, het hoogte- en dieptepunt van het boek, wordt deze strijd letterlijk uitgevochten: een gevecht op leven en dood tussen Siem en zijn zoon Wilbert. De eerste staat symbool voor de ultieme menselijke controle en het rationele denken. De tweede verpersoonlijkt de natuur in zijn meest ongerepte, wildste vorm. De afloop is dubbel, want een echte overwinnaar is er niet.

Sterke punten van deze roman zijn ongetwijfeld de nauwgezette karakterisering en evolutie van de personages, in het bijzonder van Siem Sigerius. De sympathie die de lezer in het eerste deel voor hem ontwikkelt, slaat op het einde om in walging, wanneer het meest dierlijke ook in deze mens naar boven komt. Een weerzinwekkend laatste hoofdstuk, dat je niet anders dan met afgewende blik kunt lezen, laat een beklijvende indruk na.

In veel opzichten is het 543 pagina's tellende boek een ambitieus debuut. Van ambitie getuigt ook de stijl, wat af en toe verrassende en originele beelden oplevert. Maar de vaak erg lange zinnen komen daardoor soms ook wat hoogdravend over. Een minpuntje, dat weliswaar helemaal in de context van het boek past. Het is in elk geval een debuut dat er stevig staat.

MIEKE OPSTAELE

PETER BUWALDA, *Bonita Avenue*, De Bezige Bij,
Amsterdam, 2010, 543 p.
